

SITUAȚIA DEMOGRAFICĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA (ANII 1990–2001)

VLADIMIR GH. GUȚU
LARISA STĂNILĂ

Pornind pe calea tranziției la economia de piață, Republica Moldova, ca și alte state din Europa Centrală și de Est, a fost nevoită să suporte așa numitul „șoc demografic”, ceea ce și-a găsit reflectarea în dinamica principalilor indicatori demografici¹:

Tabelul nr. 1

Anii	Numărul populației (mii oameni)	Născuți	Decedați	Spor natural	Căsătorii	Divorțuri	Decedați la vârsta de până la 1 an
Date absolute							
1990	4.361,6	77.085	42.427	34.658	40.809	13.135	1.482
1995	4.347,9	56.411	52.969	3.442	32.775	14.617	1.214
2001	4.264,3	40.953	47.834	-6.881	24.973	13.476	685
Calculat la 1000 locuitori							Din 1000 născuți
1990	X	17,7	9,7	8,0	9,4	3,0	19,0
1995	X	13,0	12,2	0,8	7,5	3,4	21,2
2001	X	9,6	11,2	-1,6	5,9	3,2	16,6

Începând cu anul 1990, situația demografică în Republica Moldova se agravează. Se observă o reducere bruscă a natalității, de la 17,7 până la 9,6 nou-născuți, calculat la 1000 persoane, și creșterea numărului de decese – de la 9,7 până la 11,2 decedați la 1000 persoane. „Pierderile” totale în rândurile nou-născuților în ultimii cinci ani (1997–2001), în comparație cu perioada precedentă (anii 1991–1995), au constituit 82 mii oameni.

Rata fertilității totale este, în prezent, de 1,29 născuți la o femeie, în raport cu cea de 2,14–2,15 necesară pentru a se asigura reproducerea populației la nivelul actual. Numărul deceselor la vârsta infantilă în Moldova depășește de 4–5 ori indicele respectiv dintr-o serie de țări, iar durata vieții populației este cu 10–14 ani mai mică.

¹ Aici și în continuare sunt folosite date selectate din arhiva curentă a Departamentului Statistică și Sociologie al Republicii Moldova.

Toate aceste fenomene au loc pe fundalul descreșterii numărului total al populației, care s-a redus, în comparație cu anul 1990, cu 114 mii de persoane, sau cu 2,6%. Numărul locuitorilor din localitățile urbane a scăzut cu 144 mii (7%), iar numărul locuitorilor de la sate s-a redus cu 30 mii (1,3%). Redistribuirea populației urbane și rurale a avut loc, în special, ca rezultat al reformei teritorial-administrative ce s-a desfășurat pe parcursul anului 1995.

Procesul de depopulare este condiționat atât de micșorarea sporului natural al populației, care, începând cu anul 1998, s-a preschimbat în scăzământ natural, cât și de scurgerea migraționistă a populației.

Populația. În anul 2001, tabloul demografic al Republicii Moldova (fără localitățile din stânga Nistrului) nu a suportat transformări radicale. În general, s-a menținut în tendințele din ultimii ani și, în particular, a continuat reducerea (începută în anul 1992) numărului de locuitori ai republicii.

Numărul populației cu reședință permanentă în Republica Moldova, la 1 ianuarie 2002, era de 3 627,8 mii persoane. În localitățile urbane locuiau 1 485,2 mii oameni (40,9%), iar în cele rurale 2 142,6 mii (59,1%). Femeile erau în număr de 1 890,3 mii, sau 52,1% din numărul total al populației, bărbații reprezentau 1 737,5 mii, sau 47,9% din total populație. În ultimii ani, raportul dintre bărbați și femei în cadrul populației totale nu s-a schimbat: la 1000 bărbați revin 1088 femei. La orașe, acest raport echivalează cu 1071, iar la sate cu 1100 persoane de sex feminin la 1000 de bărbați.

Conform recensământului populației din anul 1989, componența etnică a populației în republică este următoarea: moldovenii (inclusiv românii) reprezintă 64,5% din total populație, ucrainenii 13,8%, rușii 13%, găgăuzii 3,5%, bulgarii 2% și persoanele de alte naționalități 3,2%.

În structura de vârstă a populației din Republica Moldova este evidentă tendința de „îmbătrânire”, adică se mărește cota femeilor și bărbaților de vârstă înaintată și se micșorează numărul celor în vârstă de până la 18 ani.

Scăderea bruscă a nivelului natalității, începând cu anul 1990, a condus la reducerea ponderii copiilor în numărul total al populației. La 1 ianuarie 2002, cota copiilor de la 0 la 17 ani a fost de 27,8%, comparativ cu 33% în anul 1990. Numărul copiilor în vârstă de până la 5 ani s-a redus, în această perioadă, cu aproximativ 170 mii, sau cu 45,3%. Concomitent, a crescut ponderea adolescenților în vârstă de 10–19 ani și a tinerilor în vârstă de 15–24 ani. La începutul anului 2001, în Moldova erau 697,4 mii adolescenți (19,2% din numărul total al populației din republică) și 676,6 mii tineri și tinere, adică 18,7% din populație. Ponderea acestor grupe de vârstă, în anul 1990, a fost evident mai mică – 16,4% și, respectiv, 14,4%. În mare măsură, aceste modificări se explică prin întreprinderea, în anii '80 a unor măsuri pentru susținerea materială a familiilor cu copii, în urma cărui fapt natalitatea a atins în această perioadă cota sa de vârf. Astfel, în anul 1986 au fost înregistrați 94,7 mii nou-născuți – nivelul cel mai înalt din întreaga perioadă postbelică.

Raportul dintre tinere și tineri, în grupa de vârstă 15–24, ani se caracterizează printr-un relativ echilibru. Totodată, în ultimul timp a apărut tendința de modificare a acestui echilibru, în sensul creșterii numărului de bărbați tineri. Situația dată se explică printr-o mai intensă migrațiune a femeilor în vârstă de 15–24 ani.

La începutul anului 2001, cota bărbaților în vârstă de 60 ani și mai mult a fost de 13,8% (în raport cu 12,8%, în anul 1990); în localitățile urbane – 11,6% și în localitățile rurale – 15,5%.

Deosebit de înalt e nivelul îmbătrânirii în rândurile femeilor de la sate. La începutul anului 2001, ponderea femeilor în vârstă de 60 ani și mai mult, la sate, a fost de 18,0%, nivelul lor de îmbătrânire se consideră a fi cel mai înalt. Bărbații de la orașe încă nu au atins cota îmbătrânirii demografice, deoarece numărul celor trecuți de 60 ani nu depășește, în localitățile urbane, 10%. Femeile în vârstă de la orașe au nivelul demografic inițial, de 13%.

Natalitatea. În anul 2001 au fost înregistrați 36,4 mii de nou-născuți vii – cu 0,5 mii mai puțin decât în anul 2000, din care cauză rata natalității s-a redus în acest interval de la 10,2 până la 10,0 nou-născuți la 1000 de locuitori

Scăderea natalității e caracteristică atât pentru localitățile urbane, cât și pentru cele rurale, dar la sate acest fenomen e ceva mai pronunțat. Nivelul natalității la sate e de 1,3 ori mai înalt decât în orașe și echivalează, respectiv, cu 11,2‰ și 8,4‰. În funcție de teritoriu, rata natalității oscilează de la 8,5 la mie în municipiul Chișinău, până la 12,6 la mie în județul Tighina.

Majoritatea copiilor (99,1%) s-au născut în instituțiile medicale specializate. De asemenea, majoritatea nou-născuților (95,8%) au apărut pe lume cu o greutate de peste 2 500 grame. Nou-născuții cu greutate mai mică au constituit 4,2%.

Repartizarea nou-născuților, în funcție de vârsta părinților, vorbește despre faptul că numărul cel mai mare de nașteri (42%) revine mamei în vârstă de 20–24 ani și taților în vârstă de 25–29 ani (34%). Însă în ultimii ani se observă, din nou, tendința de creștere a vârstei medii a mamei, inclusiv a celor ce nasc pentru prima dată. Cota nașterilor la mamele în vârstă de până la 20 ani s-a redus până la 16,3%, în raport cu 17,2% în anul 1999 și 18,6% în anul 1996. Rata natalității în rândurile adolescenților s-a micșorat, în comparație cu anul 1994, aproape de 1,8 ori și reprezintă 36,3 nașteri la tinerele în vârstă de 15–19 ani, calculat la 1000 femei din aceeași grupă de vârstă.

După nivelul studiilor pe care le posedă mamele, nou-născuții vii pot fi repartizați în modul următor: de la mamele cu studii medii și medii incomplete – 13,4%, de la cele cu studii medii de specialitate – 17,2%, cu studii medii generale – 26,3% și de la femeile cu studii primare și fără studii – 2,6%.

Rata fertilității (numărul de copii născuți, în medie, la 1000 femei în vârstă de 15–49 ani), ca și în anii precedenți, continuă să scadă, iar în anul 2000 nu a depășit 129 de copii; în localitățile urbane – 102, iar în localitățile rurale – 149 copii.

Se reduce nivelul fertilității femeilor în funcție de vârstă, mai ales începând cu vârsta de 30 ani, adică atunci când în familie apar al treilea și mai mulți copii.

Conform datelor statistice, fecunditatea la vârsta de 30–34 ani e de trei ori mai scăzută decât la vârsta de 20–24 ani și de două ori, în comparație cu grupa de vârstă de 25–29 ani.

Din numărul total al nou-născuților în anul 2001, cei de rangul al doilea, al treilea etc. (nașteri repetate) au reprezentat 46,9%, în raport cu 48,8% în anul 1999 și 57,4% în 1990, procentul lor fiind, astfel, în continuă scădere.

În cazul majorității femeilor, condițiile actuale nu pot fi considerate drept favorabile pentru realizarea necesității lor firești de a da naștere copiilor. Refuzul tinerelor cupluri de a avea mai mulți copii sau amânarea acestora pentru mai târziu sunt condiționate, într-o măsură tot mai mare, de înrăutățirea condițiilor de trai, în special de scumpirea vieții. Astfel, costul obiectelor de primă necesitate pentru nou-născuți, în anul 2000, depășea cu mai bine de opt ori mărimea venitului total disponibil al unui individ și de 3,5 ori salariul mediu al unui lucrător în toate ramurile economiei naționale.

Repartizarea copiilor născuți vii, după statutul ocupațional al mamei, arată că doar 24% din mamele nou-născuților aveau un loc de muncă și primeau salariu, 27% dintre ele erau în șomaj, iar 20,2% aveau statutul de casnice.

Din numărul total al copiilor născuți vii, 27,8 mii (76,3%) provin de la mamele aflate la prima căsătorie.

Concomitent cu reducerea numărului total al nașterilor, în Republica Moldova continuă să crească numărul nașterilor extraconjugale. În anul 2001, circa 22,5% din mamele nou-născuților nu erau căsătorite oficial (în anul 1999, cota respectivă a fost de 18,8%, în 1998 – 17,5%, iar în 1990 – 10,1%).

Vârsta mamei cu nașteri extraconjugale are două vârfuri: până la 20 ani și 20–24 ani, adică aceste vârfuri revin celor mai tinere vârste și reflectă faptul reducerii vârstei de începere a vieții sexuale și al creșterii numărului de sarcini înainte de căsătorie.

Avorturile continuă să rămână unul dintre principalele mijloace de prevenire a nașterilor nedorite. Utilizarea noilor metode moderne de întrerupere a sarcinii se află la un nivel destul de scăzut, dată fiind insuficiența culturii contraceptive. În anii 1990 și 1995, numărul avorturilor a depășit numărul nașterilor.

Cu toate că, în ultimii ani, dinamica avorturilor înclină spre a fi satisfăcătoare, numărul lor este încă mare, iar în anul 2000 a fost în creștere. Frecvența avorturilor la 100 de nașteri s-a cifrat la 71 (în raport cu 64, în anul 1999), iar calculat la 1000 femei de vârstă fertilă, la 26 (respectiv, 25). Frecvența avorturilor în Republica Moldova depășește indicii respectivi ai altor țări. Din numărul total al avorturilor, miniavorturile constituie doar 37,5%. Crește, în schimb, procentul avorturilor la care recurg femeile în vârstă de până la 20 ani. Raportul avorturi/nașteri în rândurile fetelor adolescente este de 1 la 2.

Căsătoriile și divorțurile. Înrăutățirea situației în domeniul căsătoriilor influențează nefavorabil natalitatea. Pentru evoluția relațiilor familiale și de căsătorie, sunt caracteristice tendințele apărute la începutul anilor '90. În această

perioadă se observă reducerea treptată a numărului de căsătorii înregistrate și creșterea, relativ stabilă, a divorțurilor. Rata căsătoriilor în această perioadă a scăzut de la 9,4 la 5,8 căsătorii, calculat la 1000 de locuitori, iar coeficientul divorțurilor s-a stabilizat la nivelul de 3,0–3,4 divorțuri la 1000 de locuitori. Procesele date au loc cu toate modificările favorabile, menționate mai sus, în componența de vârstă a tineretului și sunt însoțite de creșterea concubinajului neînregistrat și a nașterilor extraconjugale.

În prezent, femeile care se căsătoresc în vârstă de până la 25 ani constituie 71% din numărul total al femeilor căsătorite; la oraș, acestea reprezintă 62%, la sat – 80%. Procentul bărbaților care se căsătoresc la aceeași vârstă este de 50 la sută; în localitățile urbane de 41% și în cele rurale de 57%.

În anul 2001, ponderea femeilor tinere căsătorite, în vârstă de până la 20 ani, a scăzut până la 27% (în anul 1993, ea a fost cea mai înaltă – 42%). Respectiv, a crescut vârsta medie a celor ce se căsătoresc: la femei este de 24 ani, la bărbați, de 28 ani.

Repartizarea căsătoriilor pe naționalități vorbește despre faptul că acum căsătoriile mixte sunt caracteristice pentru ruși și ucraineni. Numai 30% dintre ruși și 40% dintre ucraineni s-au căsătorit, în anul 2001, cu persoane de naționalitatea proprie, în timp ce cuplurile căsătorite în care soțul și soția sunt moldoveni au reprezentat circa 90%. Pentru găgăuzi, de asemenea, nu sunt caracteristice căsătoriile mixte, acestora revenindu-le 20%. În localitățile urbane, căsătoriile mixte sunt mai frecvente decât la sate.

Căsătoriile repetate dețin un procent mic în numărul total al căsătoriilor și manifestă tendință de creștere, o dată cu amplificarea fenomenului divorțurilor. Astfel, în anul 2001, ponderea femeilor divorțate și căsătorite a doua oară a crescut de la 12% în anul 1993 până la 14,0%. Concomitent, ponderea văduvelor în numărul total al căsătoriilor repetate înregistrează o anumită scădere (de la 2,8% la 2,2%). Prin urmare, o mare parte din femeile divorțate și văduve nu reușesc să formeze familii noi, ceea ce se reflectă negativ asupra natalității.

O trăsătură caracteristică a căsătoriilor este trăinicia și durata lor. În anul 2001, la oficiile de înregistrare a căsătoriilor au fost desfăcute 10,8 mii de căsătorii, ceea ce este cu 10,2% mai mult decât în anul 2000. O pătrime din numărul celor divorțați o reprezintă cuplurile care au existat mai puțin de cinci ani, iar o treime din cupluri se destramă după o conviețuire de 5–9 ani. Durata medie a căsătoriei este de 10 ani.

Cel mai mare număr de divorțuri se înregistrează la bărbații și femeile în vârstă de 25–29 ani, adică divorțurile revin celei mai productive vârste a ambelor sexe, ceea ce se reflectă extrem de negativ asupra natalității generale a populației. Divorțul, în situații social-economice de criză, înseamnă inevitabil, în fapt, înrăutățirea considerabilă a condițiilor de trai în majoritatea familiilor cu copii mici, care rămân fără unul sau altul dintre părinți. Totalmente, în anul 2001, în familiile ce au divorțat s-au aflat 8,6 mii copii în vârstă de până la 18 ani.

Mortalitatea. Una dintre manifestările evidente ale situației social-demografice nefavorabile din republică o constituie creșterea mortalității în rândurile populației. În anul 1989, indicele general al mortalității s-a redus până la 9 decese la 1000 locuitori. Moldova a pierdut deja această realizare în anul 1991, iar în anii de tranziție coeficientul mortalității s-a mărit substanțial, ceea ce a aruncat republica la nivelul anilor '50. Cel mai înalt nivel se înregistra în anul 1955: de 12,2 decese la mie de locuitori.

Începând din anul 1996, însă se observă o oarecare reducere a nivelului mortalității – până la 11,0 decese la 1000 locuitori; în localitățile urbane – 8,6 la mie și în localitățile rurale – 12,8 la mie. Decalajul considerabil dintre oraș și sat se explică prin procesul mai evident de îmbătrânire a oamenilor la sate și prin deosebiri în ce privește nivelul de deservire medicală. E mai scăzută, în raport cu nivelul republican, mortalitatea în municipiul Chișinău (7,8 la mie) și județul Cahul (9,9 la mie) și mai ridicată față de nivelul republican în județele Edineț (15 la mie), Soroca (13,4 la mie), Taraclia (13,0 la mie) și Tighina (12,3 la mie).

Cauzele cele mai evidente ale mortalității sunt: îmbolnăvirile de cancer (de la 131 cazuri la 1 000 locuitori, în anul 1995, până la 128 cazuri, în anul 2000), accidentele, otrăvirile și traumele (de la 114 cazuri la 1 000 locuitori, în 1995, până la 93 cazuri, în 2000), bolile sistemului digestiv (de la 111 cazuri la 1 000 locuitori, în 1995 la 109 cazuri, în 2000) și bolile organelor respiratorii (de la 78 până la 62 cazuri, în aceleași perioade).

După o oarecare reducere a nivelului mortalității de pe urma bolilor infecțioase și parazitare, se observă o nouă intensificare a acestora: de la 14 până la 17 decese, calculat la 100 000 locuitori, inclusiv din cauza tuberculozei organelor respiratorii – de la 9,6 până la 14,2. Crește în permanență mortalitatea de pe urma sistemului circulator. Astăzi, practic, fiecare al doilea locuitor din țară moare din această cauză. Afecțiunile sistemului circulator constituie una dintre principalele cauze ale deceselor, mai numeroase în rândul femeilor, decât al bărbaților din Moldova. La celelalte grupe de cauze ale mortalității, nivelul deceselor în rândul bărbaților e mai ridicat decât printre femei: din cauza bolilor infecțioase și parazitare – de 4 ori, a accidentelor, otrăvirilor și traumelor – mai mult de trei ori, de pe urma îmbolnăvirii căilor respiratorii – de două ori, a bolilor cancerigene – de 1,4 ori.

Pe parcursul a mai multor decenii, tendința generală a mortalității este determinată de modificările produse în ceea ce privește mortalitatea în rândul persoanelor apte de muncă. În anul 2001, printre cei care au decedat la vârsta aptă de muncă, bărbații au constituit 74%. Concomitent, nivelul mortalității virile depășește de trei ori pe cel al mortalității feminine, iar la unele clase de cauze ale deceselor diferențierea indicilor după gen e și mai mare.

Mortalitatea infantilă reflectă cel mai obiectiv starea sănătății populației din țară și dezvoltarea domeniului ocrotirii sănătății. În Moldova, realizări pozitive la acest indicator nu se observă din păcate, de mult timp. În anul trecut, coeficientul mortalității infantile a reprezentat 16,3 decedați în vârstă de până la 1 an, calculat la 1000 nou-născuți, ceea ce e substanțial mai mult decât în țările dezvoltate.

Aproximativ două treimi din cazurile de deces al nou-născuților revin situațiilor ce apar în perioada prenatală (de la 28 săptămâni de sarcină, inclusiv nașterea și primele șapte zile de viață ale copilului) și anomaliilor înnașcute, adică bolilor legate, în cel mai strâns mod, de sănătatea reproductivă a mamei. De asemenea, este considerabil procentul deceselor de pe urma afecțiunii organelor respiratorii (21,6%), a accidentelor, otrăvirilor și traumelor (9,7%), bolilor infecțioase și parazitare (4,2%). Adică de pe urma acelor cauze în care nivelul mortalității depinde, în multe privințe, de calitatea și acordarea la timp a asistenței curative și de profilaxie pentru copii.

În anul 2001, nivelul mortalității infantile a scăzut, într-o anumită măsură. Numărul copiilor decedați în vârstă de până la 5 ani, calculat la 1000 născuți, a fost de 20,4, în raport cu 23,9, în anul 1999.

Unul dintre criteriile stării de sănătate a femeilor este mortalitatea infantilă, al cărei nivel este mult mai ridicat în Moldova decât în țările europene dezvoltate.

În anul 2001, se observă din nou creșterea bruscă a mortalității în rândul mamelor: la 100 000 de nașteri au fost 44 de cazuri de deces al mamelor, ca rezultat al complicațiilor în timpul purtării sarcinii, nașterii și în perioada postnatală (în anul 1999 – 29 de cazuri).

Răspândirea pe scară largă a avorturilor, condițiile nefavorabile de muncă ale multor femei, cultura scăzută în ce privește comportamentul reproductiv al populației, încălcarea rației alimentare, tensiunile psihologice împiedică cursul normal al purtării sarcinii.

Principalele boli ce preced sau apar în timpul gravidității și care complică purtarea sarcinii, nașterea și evoluția din perioada postnatală au fost: anemia, bolile genito-urinare, cele ale sistemului circulator și sangvin și toxicoza târzie.

Nivelul mortalității se exprimă, în mod corespunzător, în durata preconizată de viață a populației. Creșterea mortalității în anul 1995 a condus la diminuarea mărimii duratei preconizate a vieții. În comparație cu anul 1990, aceasta a scăzut cu 2,7 ani (la bărbați, cu 3,2 și la femei, cu 2,1 ani).

O anumită ameliorare a momentelor negative din evoluția naturală a populației, și anume, reducerea nivelului general al mortalității și mortalității în rândul copiilor de până la 1 an, a generat creșterea treptată a duratei medii a vieții populației din republică. În anul 2001, durata preconizată a vieții oamenilor din Moldova a fost de 68,2 ani (la bărbați – 64,5 ani și la femei 71,7 ani). În anii 1996–2001 acest indice a crescut la bărbați cu 2,7 ani, iar la femei cu 2 ani.

Totodată, decalajul sexelor la acest indicator este în continuare considerabil – 7,2 ani (în anul 1995 – 7,8 ani). Un asemenea decalaj se explică prin nivelul înalt al mortalității premature a bărbaților.

În Republica Moldova este mare și decalajul dintre indicatorii privind durata medie a vieții la nașterea copiilor, între populația de la orașe și sate. În anul 2001, durata medie a vieții la bărbații locuitori ai orașelor a fost de 65,7 ani, în raport cu 63,6 ani la sate, iar la femei – respectiv 73,6 și 70,9 ani, adică decalajul a fost de mai mult de doi ani la bărbați și aproximativ trei ani la femei.

Migrația populației – fenomen demografic ce reflectă, cel mai dinamic, etapele social-politice și economice ale dezvoltării republicii.

Moldova, încă la mijlocul anilor '70, era o republică cu o rată a migrației negativă. Totodată, schimbările migraționiste din exterior, până la începutul anilor '90, nu exercitau o influență semnificativă asupra numărului ei de locuitori, factorul principal al creșterii populației țării fiind sporul natural. În ultimii ani, situația s-a schimbat brusc. Din cauza agravării situației social-economice, politice și interetnice, migrația populației s-a intensificat substanțial. În anii 1990–1996, în cadrul schimbului migratoriu, Moldova a pierdut 105 mii de oameni. O dată cu reducerea concomitentă a natalității și creșterea nivelului mortalității, rolul migrației a crescut evident, dat fiind faptul că sporul natural nu a mai putut compensa pierderile numerice, legate de procesele migraționiste.

După prăbușirea Uniunii Sovietice, în anul 1991, a avut loc redistribuirea populației între fostele țări componente. Conform datelor ultimului recensământ al populației, din anul 1989, dincolo de hotarele Republicii Moldova locuiau 557,6 mii de moldoveni și români, cea mai mare parte în Ucraina, Rusia și Kazahstan.

Sporul migraționist al Moldovei între aceste țări se caracterizează prin următoarele date:

Tabelul nr. 2

mii persoane

Țara	Numărul de moldoveni (români)	Fluxul (refluxul) migraționist al moldovenilor							
		1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Ucraina	324,5	-0,7	0,6	-0,4	-1,8	0	0	-0,5	-0,5
Rusia	172,7	2,0	4,8	3,8	3,2	0,8	-1,2	-1,1	-1,4
Kazahstan	33,1	0,3	0,3	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0

În perioada dată, fluxul de moldoveni în republică a fost de 11,2 mii persoane sau 2% din numărul total al cetățenilor Moldovei, care locuiau în afara hotarelor ei.

În procesul migraționist au fost antrenați și cetățeni de alte naționalități din republică. Au emigrat în patria lor istorică un anumit număr de ruși și ucrainenii:

Tabelul nr. 3

mii persoane

Populația	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Ruși,	0,8	-3,0	-4,1	-11,0	-3,0	-6,3	-7,1	-6,7
din care:								
în Rusia	1,0	-2,1	-2,6	-7,7	-3,2	-6,3	-6,3	-6,0
Ucrainenii,	0,1	-1,7	-2,4	-8,8	-1,4	-2,1	-2,9	-3,4
din care:								
în Ucraina	-0,3	-2,2	-2,9	-8,1	-1,1	-0,7	-1,6	-1,8

În anii 1989–1996, numărul total al rușilor și ucrainenilor care au plecat în patria lor istorică a fost de 52 mii persoane, iar, ținând cont de plecarea lor cu reședință permanentă în alte țări, de 63 mii.

Punctul de vârf al emigrației în țările străine îndepărtate a fost anul 1991, când au primit autorizația de a părăsi republica 18,2 mii persoane.

În ultimii 10 ani, numărul cetățenilor Republicii Moldova care și-au ales drept nou loc de trai Israelul a atins cifra de 32 mii. În SUA au plecat 18 mii, în Germania – 15 mii. Cei care au plecat definitiv în aceste trei țări alcătuiesc mai mult de 90% din numărul total al emigranților în țările străine îndepărtate. În cadrul Comunității Statelor Independente, cele mai intense sunt procesele migraționiste cu Rusia și Ucraina.

Într-o anumită măsură, emigrația din țară se compensează cu repatrierea cetățenilor de etnie moldovenească și a unor persoane provenite din Moldova, precum și de imigrațiunea din alte țări.

Tabelul nr. 4

Evoluția naturală a populației din Republica Moldova, în anul 2001¹

mii persoane

	Date Absolute					
	Născuți vii	Decedați	Sporul natural	Căsătorii	Divorțuri	Decedați în vârstă de până la 1 an
Total	36.448	40.075	-3.627	21.065	10.808	597
Pe județe:						
Bălți	4.952	5.884	-932	2.729	1.319	92
Cahul	2.163	1.889	274	1.140	551	33
Chișinău	4.053	4.269	-216	2.534	863	62
Edineț	2.473	4.241	-1.768	1.543	705	47
Lăpușna	3.020	3.059	-39	1.602	660	55
Orhei	3.376	3.506	-130	1.474	553	55
Soroca	2.560	3.718	-1.158	1.419	712	43
Taraclia	421	598	-177	234	108	11
Tighina	2.140	2.096	44	1.043	532	41
Ungheni	2.927	2.913	14	1.299	632	50
Municipiul Chișinău	6.607	6.067	540	5.031	3.609	82
Găgăuzia	1.631	1.809	-178	1.016	485	23

Tabelul nr. 5

Evoluția naturală a populației din Republica Moldova, în anul 2001¹,
calculat la 1000 persoane

	Natalita- tea	Mortali- tatea	Sporul natural	Căsătorii	Divorțuri	Decedați în vârstă de până la 1 an ²
1	2	3	4	5	6	7
Total	10,0	11,0	-1,0	5,8	3,0	16,3

¹ Fără datele privind localitățile din partea stângă a Nistrului și orașul Bender (inclusiv cazurile de înregistrare a actelor de stare civilă).

² La 1000 născuți vii.

Continuare tabelul nr. 5

1	2	3	4	5	6	7
Pe județe:						
Bălți	9,8	11,7	-1,9	5,4	2,6	18,6
Cahul	11,3	9,9	1,4	6,0	2,9	15,6
Chișinău	10,6	11,2	-0,6	6,6	2,3	15,1
Edineț	8,7	15,0	-6,3	5,5	2,5	18,7
Lăpușna	10,9	11,0	-0,1	5,8	2,4	18,0
Orhei	11,2	11,6	-0,4	4,9	1,8	16,4
Soroca	9,2	13,4	-4,2	5,1	2,6	16,3
Taraclia	9,2	13,0	-3,8	5,1	2,4	25,5
Tighina	12,6	12,3	0,3	6,1	3,1	19,3
Ungheni	11,2	11,2	0	5,0	2,4	17,0
Municipiul Chișinău	8,5	7,8	0,7	6,5	4,6	12,4
Găgăuzia	10,2	11,4	-1,2	6,4	3,1	13,5

Astfel, tendința generală de îmbătrânire a populației din Moldova, însoțită de scăderea natalității, odată cu stabilizarea relativă a unui nivel înalt al mortalității, acutizarea problemelor familiei, existența scurgerii migraționiste de populație, toate acestea caracterizează situația dificilă în care se află populația țării. În condițiile ce s-au creat, ieșirea din situație poate fi găsită doar în elaborarea și realizarea unui program complex pentru reglementarea de către stat a reproducerii populației, care ar prevedea soluționarea problemelor mai acute ce țin de aspectul populației și familiei.